

רשומות

הצעות חוק

8 בינואר 1975

1162

כ"ה בטבת תשל"ה

עמוד

- 143 . . . . . חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 6), תשל"ה—1975
- 146 . . . . . חוק להארכת תקטן של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על מצרכים ושירותים — הוראות נוספות), תשל"ה—1975

מבוא

בשנים האחרונות, ובעיקר לאחר מלחמת יום הכיפורים, גדל בצורה ניכרת היקף הרכישות של ציוד לחימה. בעסקאות הרכישה מעורבת לעתים קרובות חוליית ביניים של סוכנים או מתווכים למיניהם שבמקרים מסויימים, ובעיקר בעסקאות הנוגעות למערכות נשק, אינם תורמים כלל לקידום העסקה. הסוכן מקבל מהיצרן שיעור מסויים מההיקף הכספי של העסקה ומייקר בכך את מחיר הציוד הנרכש. דמי העמלה המשתלמים לסוכנים בדרך זו מסתכמים בעשרות מליונים לירות לשנה.

מערכת הבטחון מעוניינת לקיים קשר ישיר עם יצרני הציוד, כדי להבטיח בקורת על הטיב ותנאי רכישה נאותים. למטרה זו מקיימת מערכת הבטחון משלחות במרכזים שבהם מתבצעת הרכישה ובהן מועסקים עובדים. קיומן של משלחות אלה נועד גם למנוע ככל האפשר תשלום דמי עמלה לסוכנים. אולם יש מקרים שבהם הסוכן ממלא תפקיד חיוני הן ביצירת העסקה והן ביכולתו להעמיד לרשות מערכת הבטחון מלאי של חלקים ושירותי תיקון על ידי רשת מוסכים או בתי-מלאכה, ואם דמי העמלה המשתלמים לו הם סבירים ביחס לטיב השירותים ולהיקפם, הרי הם אך לכרכה.

בדיני ארצות-הברית יש הגבלות להעסקת סוכנים בעסקאות שהמדינה צד להן ולשיעור העמלה שמוותר לשלם להם. הספק המתקשר בעסקה עם ממשלת ארצות-הברית מתחייב בהסכם שלא להעסיק לצורך ביצוע העסקה אדם מחוץ לעובדים בתום לב המועסקים בקידום עסקיו. הופרה ההתחייבות, רשאית הממשלה לבטל את ההסכם או לנכות מהתמורה את מלוא הסכום של דמי העמלה ששולמו. הוראות אלה נועדו בעיקר לגבי עסקאות המתבצעות בתחום ארצות-הברית.

לאחרונה ניתנו מאת משרד ההגנה בארצות-הברית הוראות המגבילות גם יצרנים אמריקניים, המספקים ציוד לחימה באישור הפנטגון למדינות זרות, בענין עמלת הסוכן שמוותר להם לכלול במחיר הציוד. הוראות אלה מחייבות את היצרן לגלות את שיעור העמלה הכלולה במחיר הציוד, ואם הן סבירות – נוהג משרד ההגנה לאשר אותן. הוראות אלה חלות גם על מכירת ציוד לחימה לישראל.

החוק המוצע, מטרתו היא לקיים פיקוח על העסקת סוכנים ועל שיעור העמלה המש"תלמת להם. הוא משתלב על כן בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים הראוי לשמש לו אכסניה טבעית.

חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 6), תשל"ה-1975

הוספת פרק שני 3

1. אחרי סעיף 16 יחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957, יבוא:

"פרק שני 3: סייגים לעסקאות בציוד לחימה"

16יב. בפרק זה –
"ציוד" – לרבות חלקים, חלקי עזר ואזורים של ציוד, ולרבות שירות בנוגע לציוד;

"ציוד לחימה" – ציוד מן הסוגים הבאים:

- (1) נשק, מערכת נשק, תחמושת;
  - (2) חומר נפץ, ציוד אלקטרוני, ציוד קשר, ציוד אופטי, כלי רכב, כלי טיס, כלי שיט או כל ציוד אחר, והכל אם נמסרה מאת שר הבטחון או מטעמו הודעה לסוכן, כי הציוד נועד לשמש את צבא הגנה לישראל או שלוחה אחרת של מערכת הבטחון שאישר אותה שר הבטחון לענין זה;
- "סוכן" – לרבות מתווך במקת וממכר של ציוד לחימה, משווק ציוד לחימה או מי שפועל בדרך אחרת מטעמם או בהסכמתם של יצרן ציוד לחימה או משווק, והכל דרך כלל או באקראי, אך למעט יצרן;
- "עמלה" – כסף, שווה כסף, שירות או כל טובת הגאה אחרת הניתנת בצורת עמלת סוכן או ריווח או בכל צורה אחרת.

16יג. לא יקבל סוכן ולא יסכים לקבל, במישרין או בעקיפין, עמלה בנוגע לכל עסקה שלפיה הזמינה או רכשה מדינת ישראל או התחייבה להזמין או לרכוש, מאדם בישראל או מחוצה לה, ציוד לחימה, אלא בהיתר לפי פרק זה.

דברי הסבר

כל מי שפועל בדרך אחרת, מטעמו או בהסכמתו של יצרן או של משווק.

סעיף 16יג: סעיף זה אוסר על קבלת עמלה ברכישת ציוד לחימה ללא היתר.

סעיפים 16יד-טז: שניים הם השלבים המאפשרים קבלת דמי עמלה:

- (1) היתר מאת שר הבטחון לעצם קבלת עמלה, ולענין זה ניתן לשר שיקול דעת, לפי גסיבות המקרה;
- (2) צו מאת שר הבטחון, בהתייעצות עם שר האוצר, הקובע את שיעור העמלה שמותר לקבל; השיעור יכול שיהיה שונה מעסקה לעסקה או מסוג של עסקאות למשנהו, הכל לפי היקף השירותים וטיבם.

סעיף 16יב: ההגבלות והאיסורים של החוק המוצע חלים רק על ציוד לחימה המיועד לשימוש צה"ל.

אשר לקבוצה הראשונה של ציוד לחימה (נשק, מערכות נשק ותחמושת), אין כל קושי בזהויו כמיועד לשימוש הצבא בלבד. בקבוצה השנייה מנויים סוגי ציוד שהשימוש בהם מיועד לאו דוקא לצבא או לשלוחה אחרת של מערכת הבטחון, אלא יתכן שגם הציבור האזרחי משתמש בו. על כן הודעה של שר הבטחון או מטעמו לסוכן כי הציוד מיועד לשימוש צה"ל או לשלוחה אחרת של מערכת הבטחון תייחס לו אופי של ציוד לחימה.

הגדרת "סוכן" רחבה וכוללת, בנוסף למתווך בין הקונה לבין היצרן או המשווק, גם את מי משווק ציוד לחימה מכוח עצמו ולא דוקא מטעמו של יצרן, וכן את

1 ס"ח תשי"ח, עמ' 24; תשי"ט, עמ' 92; תשל"ב, עמ' 97; תשל"ג, עמ' 26; עמ' 202; ה"ח תשל"ה, עמ' 115.

- היתר לקבל עמלה 16 יד. שר הבטחון רשאי להתיר לסוכן לקבל עמלה; ההיתר יכול שיהיה לעסקה מסויימת או לסוג עסקאות ומותר לקבוע בו תנאים וסייגים.
- שיעור העמלה 16 טו. משניתן היתר לקבל עמלה, יקבע שר הבטחון בצו, בהתייעצות עם שר האוצר, את שיעור העמלה.
- השיקולים במתן ההיתר 16 טז. (א) בבואו להחליט בענין מתן היתר לסוכן וקביעת שיעור העמלה יתן השר דעתו, בין היתר, לאלה:
(1) הצורך בשירותיו של הסוכן לענין השגת ציוד לחימה או לענין הסיוע להשגתו;
(2) טיב השירותים שנותן הסוכן, או עשוי לתיתם, והיקפם.
- מינוי ועדת ערר 16 יז. (א) שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הבטחון, ימנה לענין פרק זה ועדת ערר של שלושה ובהם שופט בית משפט מחוזי, שיהיה יושב ראש בה.
(ב) הודעה על מינוי ועדת הערר, על הרכבה ועל מענה תפורסם ברשומות.
(ג) לענין סעיף 18 יראו את החלטת שר הבטחון לפי פרק זה כצו אישי, וערר עליה יוגש רק לוועדת הערר שנחמנתה לפי סעיף קטן (א).
- תשלום לנציגו של סוכן 16 יח. עמלה ששולמה לשלוחו של סוכן או למי שפועל מטעמו בכל דרך אחרת, אף אם הוא אינו תושב ישראל, יראו כאילו שולמה לסוכן.
- סייגים לעיסוק בסוכן 16 יט. שר הבטחון בהסכמת שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות הגבלות נוספות על המפורטות בחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), תשכ"ט-1969², שיחולו על מי שמבקש להיות סוכן לענין ציוד לחימה.

דברי הסבר

להטיל הגבלות, מחוץ לאלה המוטלות בחוק האמור, כדי למנוע סוגים מסויימים של בני-אדם מלהיות סוכנים.

סעיפים 16 כ-16 כא: נכשל אדם בקבלת עמלה שלא כדין, ניתנת לו האפשרות לחזור בו על ידי שישלם אותה לאוצר המדינה, בטרם החלו בהליכים פליליים. נהג כך, לא ינקטו נגדו הליכים פליליים. הורשע אדם על קבלת עמלה, יהיה חייב להחזירה לאוצר המדינה, אך אין בכך כדי לגרוע מהוראות סעיף 29 לחוק דיני עונשין (דרכי ענישה) [נוסח משולב], תשל"ל-1970, וזו לשונו:

29. (א) בשל עבירה שנתכוון בה הנאשם לגרום נזק ממון לאחר או להשיג טובת הנאה לעצמו או לאחר, רשאי בית המשפט להטיל על הנאשם קנס פי שלושה משווים של הנוק שנגרם או של טובת ההנאה שהושגה

סעיף 16 יז: על החלטת שר הבטחון בענין היתר או בענין שיעור עמלה ניתן לערור לפני ועדת ערר שב-ראשה יעמוד שופט בית משפט מחוזי. מפני האופי המיוחד של עררים אלה, הכרוכים גם בשיקולים בטחוניים, מוצע, שלא תהיה זו ועדת העררים שהוקמה לפי סעיף 17 לחוק העיקרי, אלא ששר המשפטים, בהתייעצות עם שר הבטחון, ימנה לכך ועדת ערר מיוחדת.

סעיף 16 יח: סעיף זה בא למנוע עקיפת החוק על ידי שהעמלה תשולם לא לסוכן אלא לנציג או בא-כוח שלו ואפילו הוא תושב חוץ.

סעיף 16 יט: הוראות חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), תשי"ט-1959, באות למנוע ניצול קשרים אישיים של עובד הציבור שנקשרו עקב תפקידו לפני פרישתו. הסעיף המוצע מעניק לשר הבטחון את הסמכות

² סי"ח תשכ"ט, עמ' 144.

מגינת הליכים פליליים
16כ. לא יינקטו הליכים פליליים נגד אדם שקיבל שלא כדין עמלה או חלק ממנה והעבירה במלואה לאוצר המדינה מיד לאחר קבלתה ולפני שהחלו בהליכים פליליים.

החזר עמלה לאוצר המדינה
16כא. הורשע אדם על עבירה לפי פרק זה, יחזיר לאוצר המדינה את העמלה שקיבל שלא כדין, אך אין בהחזר כדי לגרוע מסמכות בית המשפט לפי סעיף 29 לחוק דיני עונשין (דרכי ענישה) [נוסח משולב], תשל"ג-1970.³

החילה על תאגיד שלמדינה שליטה בו
16כב. הוראות פרק זה יחולו בשינויים המחוייבים גם על סוכן הפועל בהזמנה או ברכישה של ציוד לחימה על ידי תאגיד שלמדינה שליטה בו.⁴

תיקון חוק דיני עונשין (עבירות חרץ)

2. בסעיף 1 לחוק דיני עונשין (עבירות חרץ) [נוסח משולב], תשל"ג-1973, אחרי פסקה (5) יבוא:
"6) פרק שני 3 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים תשי"ח-1957."

דברי הסבר

סעיף 16 כב : ההוראות האוסרות על קבלת עמ" לה ללא היתר והמגבילות את שיעורה יחולו גם על סוכן הפועל בעסקה של רכישת ציוד לחימה על-ידי תאגיד שלמדינה שליטה בו.

סעיף 2
בסעיף 1 לחוק דיני עונשין (עבירות חרץ) [נוסח משולב], תשל"ג-1973, מפורטים החוקים שבתי-משפט בישראל מוסמכים לשפוט את מי שעבר בחוץ-לארץ עבירה לפיהם. מוצע להוסיף לרשימת חוקים אלה גם פרק שני 3 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957.

על ידי העבירה, או את הקנס שנקבע בחיקוק, הכל לפי הסכום הגדול יותר.

(ב) הורשע אדם בעבירה, וקיבל דבר כשכר בעד ביצועה או כאמצעי לביצועה, רשאי בית המשפט להטיל עליו קנס פי שלושה משווייו של הדבר, או את הקנס שנק" בע בחיקוק, הכל לפי הסכום הגבוה יותר.

(ג) בקביעת סכום הקנס לפי סעיף זה רשאי בית המשפט להתחשב, בין השאר, בהשפעה שתהיה לסילוק הקנס על יכלתו של הנאשם לפצות את הניזוק בשל הנזק שנגרם לו על ידי העבירה.

³ ס"ח תשל"ג, עמ' 109.

⁴ ס"ח תשל"ג, עמ' 36.

חוק להארכת תקפן של תקנות-שעת-חירום

(פיקוח על מצרכים ושירותים - הוראות נוספות), תשל"ה-1975

1. תקפן של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על מצרכים ושירותים - הוראות נוספות), תשל"ה-1974: (להלן - התקנות), מוארך כזה עד יום י"ח באדר א' תשל"ו (19 בפברואר 1976).
2. שר המסחר והתעשייה רשאי בכל עת, בצו שיפורסם ברשומות, לבטל את התקנות, כולן או מקצתן, או להגביל סמכויות על פיהן.
3. תחילתו של חוק זה ביום ח' באדר תשל"ה (19 בפברואר 1975).
- הארכת תקפן
סמכות לביטול לפני המועד
תחולה

דברי הסבר

הגדרות לענין החוק

2. "ריווח", לענין החוק - שיעור או סכום כפי שיקבע שר בצו; לא נקבע בצו יהיה ריווח לענין החוק -
- (1) כשמוכר את המצרך אדם שלא ייצר אותו - ההפרש בין המחיר שבו נקנה לבין המחיר שבו הוא נמכר;
- (2) כשמוכר את המצרך אדם שייצר אותו - ההפרש בין העלות של ייצור המצרך לבין המחיר שבו הוא נמכר;
- (3) בעשיית שירות - ההפרש בין העלות של עשיית השירות לבין השכר שעושה השירות קיבל בעד עשייתו;

"מכירה", לענין החוק - לרבות הצעת מכירד;

"שירות", לענין החוק - לרבות הצעת שירות.

פרשנות

3. לכל מונח בתקנות אלה תהא המשמעות שיש לו בחוק, והוא כשאין כוונה אחרת משתמעת.

איסור סירוב למכור

4. לא יסרב אדם סירוב בלתי סביר למכור מצרך בר-פיקוח הנמצא במלאי שלו, ואם הוצג מחירו של המצרך לפי סעיף 21 לחוק או יש חובה להציגו - לא יסרב סירוב בלתי סביר למכרו במחיר שהוצג כאמור.

עיקר ההוראות שבתקנות אשר מוצע להאריך את תקפן הוא איסור אנירת מצרכים בידי ספקים ועיכובם מהשוק, ואיסור סירוב בלתי סביר לספק מצרכים או שירותים.

נראה שמן הראוי לקבוע את ההוראות האמורות כהוראות קבועות בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, והצעת חוק בענין זה תוגש בקרוב. בינתיים המצב במשק מחייב קיומן של הוראות כאמור, ולכן מוצע להאריך את תקפן של התקנות לשנה נוספת, שבה ניתן יהיה לדון בהצעה לתיקון החוק ולקבלה.

וזה נוסח התקנות שמוצע להאריך תקפן:

הגדרות

1. בתקנות אלה -

"החוק" - חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957;

"אגרה" - השנתו ותחוקתו של מצרך -

(1) בידי יצרן, ספק או מי שמשתמש במצרך לעשיית שירות או לשם ייצור - בכמות העולה על הכמות הדרושה לניהול תקין של מפעלו לרבות עסקו לעשיית שירות;

(2) בכל מקרה אחר - בכמות העולה על הכמות הסבירה הדרושה לצריכתו האישית של משיג המצרך או מחזיקו, או לצריכתם של אלה הסמוכים על שולחנו, במשך תקופה של ארבעה חדשים.

1 ק"ת תשל"ה, עמ' 335.

דברי הסבר

איסור אנירה

5. (א) לא יאגור אדם מצרך בר־פיקוח, לא יעלימו ולא יעכבו את הוצאתו לשוק.

(ב) היה לשר יסוד סביר להניח כי נסיבות הענין מצדיקות החזקת מצרך בר־פיקוח בכמות העולה על הכמות הדרושה לניהול תקין של מפעל או עסק לעשיית שירות, רשאי הוא בצו להתיר החזקה כאמור, בתנאים שיקבעו בצו.

(ג) צו לפי סעיף זה יכול להיות כללי או אישי או לגבי מצרך מסוים או לסוגי מצרכים מסוימים, ויכול להיות מוגבל לחלק משטח המדינה.

עבירות

6. עבירה על הוראה מהוראות תקנות 4 ו־5 דינה כעבירה על החוק, והוראות החוק יחולו.

שמירת דינים

7. תקנות אלה באות להוסיף ולא לגרוע מכוחן של הוראות החוק.

השם

8. לתקנות אלה ייקרא "תקנות־שעת־חירום (פיקוח על מצרכים ושירותים - הוראות גוספות), תשל"ה-1974".

נדפס בדפוס הממשלה, ירושלים

המחיר 64 אגורות